

Fylkesmannen i
Nordland

TILSYNSRAPPORT

Opplæring i svømming

Narvik kommune – Bjerkvik barne- og ungdomsskole

20.11.2013

Innholdsfortegnelse

TILSYNSRAPPORT	1
1 Innledning.....	3
2 Om tilsynet med Narvik kommune – Bjerkvik barne- og ungdomsskole	3
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler	3
2.2 Tema for tilsyn.....	3
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet	4
2.4 Om tilsynsrapporten	4
3. Krav til at skoleeier skal ha et forsvarlig system.....	5
3.1 Rettslig krav.....	5
3.2 Fylkesmannens undersøkelser.....	5
3.3 Fylkesmannens vurderinger	6
3.4 Fylkesmannens konklusjon	7
4. Krav til at svømmeopplæringen skal være i samsvar med læreplanen i kroppsøving	7
4.1 Rettslig krav.....	7
4.2 Fylkesmannens undersøkelser.....	9
4.3 Fylkesmannens vurdering	9
4.4 Fylkesmannens konklusjon	10
5. Krav til at svømmeopplæringen skal være forsvarlig	10
5.1 Rettslig grunnlag.....	10
5.2 Fylkesmannens undersøkelser.....	11
5.3 Fylkesmannens vurdering	12
5.4 Fylkesmannens konklusjon	12
6. Pålegg om endring	12
7. Oppfølging av tilsynsresultatene	13
8. Klageadgang.....	13
Vedlegg.....	14

1 Innledning

Fylkesmannen i Nordland har i perioden fra 30.07.2013 til dags dato gjennomført tilsyn med opplæringen i svømming i Narvik kommune.

Fylkesmannen har undersøkt kommunens praksis i tilknytning til to skoler i kommunen. Det er utarbeidet én rapport per skole som er kontrollert.

Denne tilsynsrapporten gjelder for Bjerkvik barne- og ungdomsskole. Kapitlet som omhandler kommunens forsvarlige system (kap. 3), er likelydende som tilsvarende kapittel i tilsynsrapporten for Ankenes skole.

Rapporten inneholder pålegg om retting av lovbrudd som er avdekket under tilsynet.

Narvik kommune har hatt rett til å kommentere på den foreløpige tilsynsrapporten jf. forvaltningsloven § 16. Frist for tilbakemelding var 14. november 2013.

2 Om tilsynet med Narvik kommune – Bjerkvik barne- og ungdomsskole

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringslova § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovligstilsyn jf. kommuneloven § 60 b.

Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette. Tilsynet skal være preget av åpenhet, likebehandling, etterprøvnbarhet og effektivitet.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som lovbrudd, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

2.2 Tema for tilsyn

Norge er et land omkranset av hav og med mange fjordarmer, innsjøer og store vassdrag. Sjø og vann er ofte arbeidsplassen for voksne og lekeplassen for barn. Å lære å svømme tidlig i barndommen er viktig for å kunne delta i og være fortrolig med ulike aktiviteter i og rundt vann.

Norges Svømmeforbund¹ har undersøkt hvor mange barn som kan svømme når de begynner i 5. klasse, og svaret er nedslående. Bare halvparten av femteklassingene kan svømme 200 meter uten svømmehjelpemidler. Forbundet har gjort undersøkelsen i både 2003 og 2009, og ved begge undersøkelsene har resultatet vært det samme.

Mangel på svømmedyktighet kan få fatale konsekvenser. Skolen «når alle» og blir derfor svært viktig innen svømmeopplæring. I opplæringsloven med forskrifter er det fastsatt krav til svømmeopplæringen. Formålet med dette tilsynet er sikre at kravene til svømmeopplæring etterleves.

Det overordnede tema for dette tilsynet er opplæringen i svømming i Narvik kommune. Under denne overskriften har Fylkesmannen kontrollert følgende undertemaer:

---

¹ http://www.svomming.no/getfile.php/5947/Presentasjon_av_res-pdf_ppt.PDF

- Om kommunen har et forsvarlig system knyttet til svømmeopplæringen.
- Om opplæringen i svømming er i samsvar med læreplanen i kroppsøving.
- Om opplæringen i svømming er forsvarlig.

Tilsynet har vært avgrenset til barnetrinnet og innendørs svømmeopplæring. Tilsynet er videre avgrenset til ikke å omfatte den delen av kompetansemålet i 4. trinn som omhandler «å kunne ferdast på og ved vatn og gjere greie for farane».

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Narvik kommune ble åpnet gjennom brev 30.07.2013. Kommunen er blitt pålagt å legge frem ulike typer dokumentasjon for Fylkesmannen med hjemmel i kommuneloven § 60 c.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skriftlig dokumentasjon og opplysninger fra intervju.

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- Svar på tilsyn med svømmeopplæringen i Narvik kommune
- Redegjørelse for skolens forsvarlige system, oppl. §13-10. Svømmeopplæring.
- E-post fra svømmehallen Idrettens hus, bekreftelse på godkjente badevakter
- Sjekkliste 1 – Narvik kommune
- Kursleders CV for sikkerhetskurs for lærere
- Årshjulet: System for internkontroll og kvalitet
- Oversikt: Godkjente tilsynspersoner/lærere ved Bjerkvik barne- og ungdomsskole
- Lokal læreplan i kroppsøving, Bjerkvik skole
- Halvårsplan høst 2013 for 2.klasse ved Bjerkvik skole
- Timeplan/oversiktsplan for svømmeopplæringa høsten 2013
- Alarmplan for Bjerkvik svømmehall
- Sikkerhetsregler for Bjerkvik svømmehall
- Oversikt over tilsynspersoner, svømming, Bjerkvik skole 2013-2014

Det ble gjennomført stedlig tilsyn 01.10.2013. Da ble det avholdt intervjuer med:

- Petter Falkbu, skolefaglig rådgiver
- Turid Leirvik, rektor
- Trine Rustad Håkonsen, svømmelærer
- Bodil Skjulstad, svømmelærer
- Merete Korneliussen, tilsynsperson
- Aina Stabell, tilsynsperson
- Fire elever, to fra 4.trinn og to fra 7.trinn

2.4 Om tilsynsrapporten

Det er kommunen som har det overordna ansvaret for at kravene i opplæringsloven etterleves jf. opplæringslova § 13-10 første ledd. Kommunen er derfor adressat for denne tilsynsrapporten.

Rapporten inneholder pålegg om retting av lovbrudd som er avdekket under tilsynet. Påleggene som gjelder kommunens forsvarlige system, er de samme som gis i tilsynsrapport til Ankenes skole.

3. Krav til at skoleeier skal ha et forsvarlig system

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med både Bjerkvik barne- og ungdomsskole og Ankenes skole i Narvik kommune. Våre vurderinger og konklusjoner i dette kapitlet er likelydende som i tilsynsrapport for Ankenes skole.

3.1 Rettslig krav

Skoleeier er ansvarlig for at opplæringen er i samsvar med opplæringslova og forskrifter, som utgjør de juridiske rammene for skoleeiers og den enkelte skoles lokale arbeid med læreplanene. Dette fordrer at skoleeier har et system for å sikre at så skjer, noe som er regulert gjennom opplæringsloven § 13-10:

Kommunen/fylkeskommunen (...) skal ha eit forsvarleg system for vurdering av om krava i opplæringslova og forskriftene til lova blir oppfylte.

Kommunen/fylkeskommunen(...) skal ha eit forsvarleg system for å følgje opp resultatane frå desse vurderingane og nasjonale kvalitetsvurderingar som departementet gjennomfører med heimel i § 14-1 fjerde ledd.

Det er ikke stilt formelle krav til hvordan dette systemet skal være utformet, men det skal være egnet til å forebygge lovbrudd, avdekke lovbrudd og til å rette opp lovbrudd, jf. Ot.prp. nr. 55 (2003-2004). Internkontrollsystemet må være skriftlig og kjent i organisasjonen og omhandle de lovkrav som etter en risikovurdering må være med. Det må kunne dokumenteres at kommunen arbeider aktivt og kontinuerlig for å sikre elevenes rettigheter etter opplæringslova med forskrifter. Kommunen må også sikre seg informasjon om tilstanden i skolen.

Systemet er ment å være et styrings- og arbeidsredskap innad i kommunen, men systemet vil også være et redskap ved dokumentasjon overfor tilsynsmyndighetene om at kommunen ivaretar lovligheten innad i egen virksomhet.

For å sikre at svømmeopplæringen er i samsvar med opplæringsloven må kommunen ha et system for

- å vurdere om ressurstildelingen, herunder timer i basseng, er tilstrekkelig til at kompetansemålene kan nås
- å stille ytterligere midler til disposisjon dersom de avdekker at ressurstildelingen ikke er tilstrekkelig
- å vurdere om kravene i opplæringslova blir oppfylt når det gjelder plikten til å gi elevene svømmeopplæring og kravene til at opplæringen er forsvarlig
- å følge opp eventuelle avvik som avdekkes fra de overnevnte kravene.

3.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen etterspurte i tilsynet hvordan Narvik kommune ivaretar kravene til et forsvarlig internkontrollsystem i tilknytning til svømmeopplæringa. Kommunens redegjørelse har særlig framkommet i intervju, men noe også gjennom tilsendt dokumentasjon og skriftlig redegjørelse.

Skoleeier opplyser at kommunen arbeider med å få på plass et digitalt internkontrollsystem som bindeledd mellom skoleeier og skoler. Foreløpig er dette bare et papir, men Fylkesmannen har fått innsyn i det foreløpige dokumentet, hvor det framkommer tema, kontrollområder, hjemler til lover og forskrifter, ansvarlig og

henvisning til interne dokument ev. skriftlige rutiner. Både oppl. forskrift § 12-1b og rundskriv Udir 1-2008 er tatt med i dette dokumentet. Det som gjenstår å se er om systemet kan overføres til et digitalt rapporterings skjema som skolene kan bruke.

Når det gjelder tildeling av bassengtimer i kommunene, sees det på økonomien i forhold til skolebudsjettet. Et regneark som viser fordeling til hver skole, skal også vise timene i basseng. Kommunen er en to-nivåkommune, og i rektormøtene som skal avholdes månedlig, vurderes det fortløpende om det er nok ressurser til å nå kompetansemålene, deriblant også målene i svømming. Rektorer rapporterer direkte til rådmann. Da vurderes dette, og – hvis nødvendig – omfordeler rådmann ressursene innen sektor. For øvrig er det opp til skolene hvordan de vil benytte den tildelte ressurs og fordele den på de ulike årstrinn.

Skoleeier redegjør for at eventuelle avvik fra om kravene i opplæringsloven blir oppfylt når det gjelder plikten til å gi elevene svømmeopplæring, vil komme fram i rektormøtene. I tillegg vil avvik avdekkes ved gjennomgang av ei sjekkliste sammen med rektorene to ganger per år. Denne sjekklista er ikke lagt fram som dokumentasjon. Skoleeier kjenner ikke til om elever er fritatt for svømmeopplæring, men forventer at dette vil være kjent for de ulike skolelederne. Elever som ikke er svømmedyktig etter 4.trinn, vil bli rapportert av rektorene til rådmann.

Narvik kommune har høyt fokus på sikkerheten i svømmeundervisninga, og viser i den forbindelse til rundskriv Udir-1-2008, *Forsvarlig svømme- og livredningsopplæring*. Kommunen har engasjert seg i svømmeopplæringa ved at tilsynet i svømmehallen skal være forsvarlig. Dette gjør kommunen ved å påta seg ansvaret for det årlige sikkerhets-/livredningskurset for svømmelærere og tilsynspersoner, og for å leie inn godkjent instruktør. Det er rektorene som melder på lærerne til kurset, som gjennomføres årlig i løpet av januar og februar. Kurset finnes igjen i kommunens årshjul som handler om system for internkontroll og kvalitet, og som skoleeier og rektorkollegiet følger fra høsten 2013. Kommunen vurderer forsvarligheten av svømmeopplæringa ved at skolelederne blir spurt om rutiner og om loven følges to ganger per år. Det vises igjen til sjekklista.

I tillegg til kvalifiserte lærere og assistenter, er svømmehallens badevakter engasjert som tilsynspersoner og skal være til stede når skolene gjennomfører svømmeundervisninga. Dette gjelder både i svømmehallen ved Idrettens hus i Narvik og ved Bjerkvik svømmehall.

3.3 Fylkesmannens vurderinger

Skoleeier har ikke på plass et skriftlig system for å vurdere om kravene i opplæringsloven blir oppfylt når det gjelder plikten til å gi elevene svømmeopplæring. Narvik kommune har en kommunikasjon mellom rektorene og rådmann der eventuelle avvik kan meldes, men ingen skriftlige rutiner foreligger for dette.

Kommunen har ikke et egnet system for å avdekke om alle elever har nådd kompetansemålet om å være svømmedyktig. Det er ikke diskutert på kommunenivå blant skolelederne hva som legges i begrepet *svømmedyktig*, og det finnes heller ikke noen felles kommunal definisjon på hva det vil si å være svømmedyktig.

Den enkelte skole har ansvaret for å lage plan for svømmeopplæringen, dermed har Narvik kommune ingen felles plan for denne opplæringen. Gjennom tilsynet er det ikke kommet fram noen kommunal rutine for å påse at de ulike kompetansemålene innen

svømming nås ved den enkelte skole. Skoleeier etterspør eller mottar heller ingen sluttresultater fra skolene vedrørende elevenes måloppnåelse i svømmeopplæringa.

Det skriftlige systemet for å følge opp eventuelle avvik er under utarbeidelse, og kan dermed ikke sees på som implementert i kommunen og dens skoler. Det muntlige systemet rundt svømmeundervisningen med ressursbruk, elevenes måloppnåelse og krav til forsvarlighet blir personavhengig og dermed sårbart.

3.4 Fylkesmannens konklusjon

Narvik kommune har ingen skriftlig rutine og dermed ikke et forsvarlig system for å sikre at elevene får svømmeopplæring i henhold til læreplanen, LK06.

Forsvarlighetskravene blir delvis ivaretatt ved at det er høyt fokus på forskrift § 12-1, jf. oppl. § 13-10 annet ledd, og rundskriv Udir 1-2008, men det foreligger foreløpig ingen skriftlig rutine for at dette er implementert i daglig virke i kommunen.

4. Krav til at svømmeopplæringen skal være i samsvar med læreplanen i kroppsøving

4.1 Rettslig krav

Rektors ansvar for opplæringens innhold

Rektor skal ha rutiner for å kvalitetssikre at skolens arbeid er i tråd med gjeldende læreplaner, jf. opplæringslova § 2-3 fjerde ledd og forskrift til opplæringslova § 1-1:

(...) Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringa i samsvar med læreplanar gitt etter lova her. Rektor skal organisere skolen i samsvar med første leddet og forskrifter etter tredje leddet og i samsvar med § 1-1 og forskrifter etter § 1-5.

Læreplanene i Kunnskapsløftet forutsetter at kompetansemålene forankres, videreutvikles og tilpasses lokalt. Kompetansemålene er utformet slik at de gir et lokalt handlingsrom til å tilpasse innhold, arbeidsmåter og organisering i opplæringen. Kompetansemålene består ofte av både kunnskaper og ferdigheter som sammen utgjør den kompetansen elevene skal oppnå.

Kompetansemålene i læreplanen i kroppsøving angir mål for læring. Det er nødvendig at læreren velger innhold, aktiviteter og arbeidsmåter som utvikler elevens kompetanse, dvs. hva de skal mestre.

Det konkrete innholdet i opplæringen, hvordan opplæringen skal organiseres og hvilke arbeidsmåter som skal brukes i opplæringen, bestemmes på lokalt nivå. Likevel har rektor og undervisningspersonalet en plikt til å gjennomføre og tilrettelegge opplæringen i tråd med læreplanene. Rektor har ansvaret for å forsikre seg om at skolens opplæring dekker alle kompetansemålene i læreplanverket for alle elever.

For å ivareta sitt ansvar for å sikre at svømmeopplæringen er i samsvar med læreplanen i kroppsøving må rektor sikre at

- undervisningspersonalet tar utgangspunkt i de nasjonalt fastsatte kompetansemålene som mål for svømmeopplæring
- undervisningspersonalet knytter innhold i svømmeopplæring til kompetansemålene

- svømmeopplæringen samlet dekker alle kompetansemålene etter 4. årssteget og 7. årssteget.

Gjennomføring og tilpasning av opplæringen

Skolen må sørge for at den gir svømmeopplæring til alle elever som har rett og plikt til slik opplæring jf. opplæringslova § 2-1:

Barn og unge har plikt til grunnskoleopplæring, og rett til ein offentlig grunnskoleopplæring i samsvar med denne lova og tilhøyrande forskrifter (...)

Skolen må også sørge for at opplæringen tilpasses den enkelte elev jf. opplæringslova § 2-1:

Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven (...)

Opplæringen skal tilpasses evnene og forutsetningene hos den enkelte eleven. Det betyr at skolen har en plikt til å tilpasse opplæringen slik at hver enkelt elev kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Tilpasset opplæring gjelder for alle elever, både elever som har vansker med å følge opplæringen og elever som ikke får tilstrekkelige utfordringer. Elever som ikke får tilstrekkelige utfordringer har imidlertid ikke rett til å få spesialundervisning, og deres behov må derfor ivaretas innenfor rammen av den ordinære opplæringen.

For å ivareta elevenes rett og plikt til opplæring i svømming må skolen

- gi svømmeopplæring til alle elever som har rett og plikt til slik opplæring
- sørge for at svømmeopplæringen tilpasses evnene og forutsetningene til den enkelte elev.

Vurdering av tilfredsstillende utbytte

Det skal vurderes om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringslova § 3-11 (4) og opplæringslova §§ 5-1 og 5-4:

(...)Læraren skal vurdere om eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringa, jf. opplæringslova § 5-1 og § 5-4 (...)

Vurderingen av om elevene har tilfredsstillende utbytte må gjøres løpende og kontinuerlig på alle årstrinn. På den måten vil skolen raskt kunne sette inn tiltak dersom det er nødvendig.

Før det blir aktuelt å gi en elev som har vansker med å følge ordinær opplæring spesialundervisning, må det vurderes om vanskene kan avhjelpest gjennom tilpasset opplæring. Dette innebærer at skolen må vurdere om eleven vil kunne få et tilfredsstillende utbytte ved å endre for eksempel arbeidsmåter og vurderingspraksis. Skolen må også vurdere om det må foretas endringer i læringsmiljøet som medfører at eleven vil få tilfredsstillende utbytte; for eksempel gjennom å variere organisering av og intensiteten i opplæringen.

For å vurdere om elevene får tilfredsstillende utbytte av svømmeopplæringen må skolen:

- ha en implementert rutine som sikrer at lærerne systematisk vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av svømmeopplæring

- ha en implementert rutine som sikrer at lærerne systematisk vurderer arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av svømmeopplæringen
- gjennomføre tiltak der det avdekkes at elevene ikke har tilfredsstillende utbytte av svømmeopplæringen.

4.2 Fylkesmannens undersøkelser

Bjerkvik barne- og ungdomsskole er en 1-10-skole med rundt om 200 elever. Skolen har svømmeopplæring i Bjerkvik svømmehall. Fra 1. t.o.m. 7. klassetrinn har elevene svømming i gjennomsnitt 1 t/u, på ungdomstrinnet har 9. og 10.klassetrinn svømming i gjennomsnitt 1 t/u. I praksis har klassene på barnetrinnet svømming to timer annenhver uke. Første klasse starter med svømming etter jul. Det er ikke svømmeopplæring på 8.klassetrinn.

Skolen har sendt inn dokumentasjon knyttet til læreplanarbeidet, men det meste av informasjonen baserer seg på intervjuene av skoleleder og svømmelærere.

Det er utarbeidet en lokal læreplan i kroppsøving der også kompetansemålene for svømming går fram. Planen inneholder aktiviteter med en tydelig progresjon, slik at de således knytter innholdet i svømmeopplæringa til kompetansemålene, og viser at de dekker alle kompetansemålene etter 4. og 7.årssteg. Det er ikke utarbeidet vurderingskriterier for barnetrinnet. Skolen arbeider med *Vurdering for læring*, og er godt i gang med å sette opp vurderingskriterier i alle fag. Dette arbeidet kvalitetssikres av rektor. Skoleleder forventer at personalet arbeider etter kompetansemålene og den lokale læreplanen. Hver lærer lager sin halvårs- eller årsplan basert på den lokale læreplanen.

Skolen gir svømmeopplæring til alle elever. I *oversikt over tilsynspersoner i svømming* er det dokumentert stor voksentetthet i svømmeundervisninga. Her går det fram at skolen har elevgrupper fra 14 til 22 elever. Dette bidrar til at tilpassing av opplæringa etter den enkelte elevs evner og forutsetninger, foregår hele tiden. Det går fram av intervjuene at det oppleves greit å differensiere opplæringa med små elevgrupper og stor voksentetthet. Skolen strekker seg langt med å tilpasse undervisninga til enkelteleven, og har hittil ikke hatt elever som har hatt spesialundervisning i svømming eller elever som har vært fritatt fra svømming grunnet for eksempel religion.

Lærerne vurderer fortløpende om elevene har tilfredsstillende utbytte av svømmeopplæringa. Gruppernes størrelse vurderes kontinuerlig ut fra elevenes ferdigheter. De voksne i undervisningssituasjonen arbeider tett sammen og snakker ofte om elevens utvikling. Elevene blir videre vurdert på det de kan og om kompetansemålene er oppnådd, og det blir gitt melding til elev og kontaktlærer om den enkelte elevs ferdigheter. I tilsynet går det fram at lærerne kan rapportere direkte til skoleleder dersom de har problemer med å nå målene grunnet ressurstildelinga, og at dette blir løst fortløpende ved å sette i verk tiltak.

4.3 Fylkesmannens vurdering

Tilsynet viser at skolens personale ikke har den samme forståelsen av begrepet *svømmedyktig*, men at det handler om noe mer enn bare å kunne svømme en viss distanse, blant annet det å være trygg og tilvendt i vann. Det synes likevel å være en omforent forståelse av og kunnskap om lærerplanens kompetansemål, og en felles bevissthet om hva som skal til for å nå kompetansemålene.

Det er stor voksentetthet i svømmeundervisninga med bemanning ut over lovens minstekrav. Med små klasser i tillegg, ser det ut til at skolen ivaretar den enkelte elevs rett til tilpassa opplæring i svømming. Gjennom tilsynet går det fram at skolen har stort fokus på vanntilvenning, og at elevene skal føle seg trygge i opplærings situasjonen.

Til tross for manglende vurderingskriterier, og noe ulik oppfatning av begrepet *svømmedyktig*, vurderes elevene ut fra sine ferdigheter, og disse vurderingene blir meldt tilbake til den enkelte elevs kontaktlærer. Det kom fram i tilsynet at det er ulik grad av systematikk i denne vurderingen. Skolen synes å ha en praksis som gjør at elever med ekstra behov får iverksatt tiltak for å gi dem et bedre utbytte av opplæringen.

4.4 Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen finner at Bjerkvik barne- og ungdomsskole ivaretar sitt ansvar for å sikre elevene ei svømmeopplæring i samsvar med læreplanen i kroppsøving og i tråd med opplæringsloven og dens forskrifter.

5. Krav til at svømmeopplæringen skal være forsvarlig

5.1 Rettslig grunnlag

Når skolene gjennomfører svømmeopplæring, reises en del særlige problemstillinger i tilknytning til sikkerhet og ansvar. Svømmeopplæringen skal være forsvarlig, jf. forskrift til opplæringslova § 12-1 bokstav a og b:

I tillegg til dei krav om førebygging av skade og ulykke som følgjer av andre lover og forskrifter, deriblant m.a. opplæringslova, dei delar av arbeidsmiljølova som er gjorde gjeldande for ulike opplærings situasjonar og forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v., gjeld dette:

a) Når skolen er ansvarleg for tryggleiken til elevane, må tilsynet i praksis vere forsvarleg i forhold til risikoen for at skade eller ulykke kan skje.

b) I situasjonar der skolen er ansvarleg for symjing og bading i grunnskolen, skal det alltid vere ein tilsynsansvarleg, vaksen person til stades. Dersom den gruppa skolen har ansvaret for, overstig 15, skal tilsynet aukast med ein vaksen tilsynsperson for kvar påbegynt gruppe på 15. Dei som fører tilsyn, må vere flinke til å symje og dykke, og må kunne livredning. Tilsynet må aukast ytterlegare når omsynet til tryggleik gjer det nødvendig (...)

Bestemmelsen angir minstekravene til tilsyn som skolene plikter å ha, når svømmeopplæringen gjennomføres. Svømmeopplæringen må tilpasses forholdene i svømmehallen og elevenes ferdighetsnivå. Miljøet i en svømmehall er tydelig definert, og den eller de som har ansvar for tilsyn må være kjent med dette. Dessuten vil elevene ha ulike ferdighetsnivå og noen elever er mindre svømmedyktige enn andre eller har særskilte behov. Forsvarlighetskravet må ses i forhold til elevene og fasilitetene.

Kravene til forsvarlig svømme- og livredningsopplæring i grunnskoleopplæringen er presisert i rundskriv Udir-1-2008.

For å sikre at svømmeopplæringen er forsvarlig må

- det finnes klare krav og retningslinjer for skolens svømmeopplæring
- retningslinjer og krav for skolens svømmeopplæring følges

- det finnes en alarmplan knyttet til svømmeopplæringen
- alarmplanen være gjort kjent blant de som har tilsyn
- alarmplanen være plassert lett synlig
- det alltid være minst 1 tilsynsperson per 15 elever
- det alltid være minst 2 tilsynspersoner til stede ved begynneropplæring
- det gjøres en forsvarlighetsvurdering opp mot gruppestørrelse, sammensetning og fasilitetene.
- det vurderes om det foreligger forhold som gjør at antall tilsynspersoner må økes ut over minimumskravene
- antall tilsynspersoner økes dersom dette vurderes nødvendig
- de som underviser i og har tilsyn med svømmeopplæringen tilfredsstillende kvalifikasjonskravene for tilsyn (flinke til å svømme, dykke og kunne livredning)
- det sikres at tilsynspersonenes ferdigheter i livredning vedlikeholdes.

5.2 Fylkesmannens undersøkelser

Bjerkvik barne- og ungdomsskole har gjennom dokumentasjon vist hvordan de ivaretar forsvarlighetskravene i forbindelse med svømmeopplæringen. Dette understøttes gjennom intervjuene i det stedlige tilsynet.

Skolen forholder seg til rundskriv Udir-1-2008, og de regner dette som sine krav og retningslinjer. Både skoleleder og de som gjennomfører svømmeopplæringen har fokus på sikkerhet.

Skolen har lagt ved *alarmplan* for Bjerkvik svømmehall, samt *sikkerhetsregler* for svømmehallen. Alarmplanen blir gjennomgått på det årlige sikkerhetskurset, og deler av planen blir ved oppstart hvert skoleår gjennomgått med elevene. Alle tilsynspersoner bekrefter at alarmplanen henger lett synlig i svømmehallen. Denne gjennomgås årlig av samlingsstyrer i kroppsøving.

Ett av dokumentene fra skolen viser en *oversikt over tilsynspersoner i svømming* for inneværende skoleår. Her er det blant annet fram hvor store klassene er, og hvor mange voksne tilsynspersoner som er med den enkelte klasse. Av intervjuene går det fram at kravene om minst en tilsynsperson per 15 elever og minst to tilsynspersoner per 15 elever ved begynneropplæring, ivaretas.

At man til enhver tid også må foreta en forsvarlighetsvurdering i forhold til gruppesammensetning og fasiliteter, er med både i skoleledelsens planlegging og hos samtlige tilsynspersoner i den daglige opplæring. Det er en praksis ved skolen å melde behov om økt antall tilsynspersoner direkte til rektor. Tilsynspersonene melder også ifra til rektor dersom de ikke føler at sikkerheten er tilstrekkelig ivaretatt.

Det foreligger oversikt over lærere og tilsynspersoner med godkjent sikkerhetskurs, - hjerte-/lungeredning, praktisk livberging i vann og test av svømmeferdighet i tråd med rundskrivet. Denne oversikten brukes av rektor når svømmeopplæringen planlegges hvert år. Samtlige voksne intervjupersoner har redegjort for og bekreftet innhold i dette kurset. I tillegg visste alle om hvor lenge kurset er gyldig. Det er rektors ansvar at de som er tilsynspersoner i svømmeundervisninga blir meldt på det årlige oppfriskningskurset, og rektor får hver gang oversikt over hvem som har bestått prøven og dato for dette.

5.3 Fylkesmannens vurdering

Klassene ved skolen er relativt små med fra 14 til 22 elever per klasse, og i tillegg har både skolens ledelse, sømmelærere og tilsynspersoner fokus på sikkerhet i svømmehallen. Siden svømmehallens badevakt er engasjert som tilsynsperson, og det i tillegg er to kvalifiserte voksne, - svømmelærer pluss assistent, tilfredsstillende Bjerkvik barne- og ungdomsskole bemanningskravene etter loven og rundskriv Udir-1-2008.

Gjennom intervjuene sannsynliggjøres det at de som har ansvar for svømmeopplæringa både kjenner til alarmplanen for svømmehallen, kravene til egen kompetanse samt at de selv må foreta en forsvarlighetsvurdering ut ifra gruppestørrelse, sammensetning og fasiliteter.

5.4 Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen finner etter en samlet vurdering at Bjerkvik barne- og ungdomsskole har en forsvarlig svømmeopplæring, jf. forskrift til opplæringslova § 12-1 bokstav a) og b), og rundskriv Udir 1-2008.

6. Pålegg om endring

På bakgrunn av det som framgår av kapitlene 3 til og med 5 varsler Fylkesmannen pålegg om retting. Påleggene som gjelder kommunens forsvarlige system, er de samme som varsles i foreløpig tilsynsrapport til Ankenes skole.

6.1 Krav til at skoleeier skal ha et forsvarlig system

Narvik kommune må etablere et forsvarlig system for internkontroll knyttet til å sikre at elevene får svømmeopplæring i henhold til læreplanen (LK06) og at svømmeopplæringen er forsvarlig etter lov og forskrift.

I forbindelse med dette må kommunen ha et system med skriftlige rutiner som sikrer at

- a. Avvik i forbindelse med svømmeopplæringa blir avdekt og fulgt opp, jf. punkt 3.1.
- b. Det blir gjort løpende vurderinger av om praksis er i samsvar med lovkravene. Dette gjelder både oppfylting av kravene i opplæringsloven knyttet til å gi elevene svømmeopplæring i henhold til læreplanen, og forsvarlighetskravene knyttet til sikkerheten i svømmeopplæringen.
- c. Det blir satt inn nødvendige tiltak dersom det blir avdekket at praksis ikke er i samsvar med lovkravene.

6.2 Krav til at svømmeopplæringen skal være i samsvar med læreplanen i kroppsøving

Ingen pålegg.

6.3 Krav til at svømmeopplæringen skal være forsvarlig

Ingen pålegg

7. Oppfølging av tilsynsresultatene – krav om egenerklæring om at lovbrudd er rettet.

Tiltak for å rette lovbrudd skal iverksettes umiddelbart.

Narvik kommune skal inngi en skriftlig erklæring på at lovbrudd er rettet i henhold til pålegg.

Frist for innsending av slik erklæring er satt til 14.02.2014

8. Klageadgang

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 bokstav b), og kan påklages til Utdanningsdirektoratet. En eventuell klage sendes til Fylkesmannen innen tre uker fra det tidspunktet underretning om vedtaket er kommet fram til skoleeier, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Om utforming av klage vises til forvaltningsloven § 32.

Vedlegg:

- Oversikt over tilsendt dokumentasjon

- Svar på tilsyn med svømmeopplæringen i Narvik kommune
- Redegjørelse for skolens forsvarlige system, oppl. §13-10. Svømmeopplæring
- E-post fra svømmehallen Idrettens hus, bekreftelse på godkjente badevakter
- Sjekkliste 1 – Narvik kommune
- Kursleders CV for sikkerhetskurs for lærere
- Årshjulet: System for internkontroll og kvalitet
- Oversikt: Godkjente tilsynspersoner/lærere ved Bjerkvik barne- og ungdomsskole
- Lokal læreplan i kroppsøving, Bjerkvik skole
- Halvårsplan høst 2013 for 2.klasse ved Bjerkvik skole
- Timeplan/oversiktsplan for svømmeopplæringa høsten 2013
- Alarmplan for Bjerkvik svømmehall
- Sikkerhetsregler for Bjerkvik svømmehall
- Oversikt over tilsynspersoner, svømming, Bjerkvik skole 2013-2014

- Oversikt over alle som er intervjuet

- Petter Falkbu, skolefaglig rådgiver
- Turid Leirvik, rektor
- Trine Rustad Håkonsen, svømmelærer
- Bodil Skjulstad, svømmelærer
- Merete Korneliussen, tilsynsperson
- Aina Stabell, tilsynsperson
- Fire elever, to fra 4.trinn og to fra 7.trinn